

Yazı- Diyanet artık medya patronu lakin harcadığı kamu kaynağı

Ceren Sözeri: Belki de hiç izlememişsinizdir. Yayın politikası ya da yöneticileri hakkında bilgi edinmek isterseniz öyle bir bilgi yok. Diyanet TV'nin bir künyesi dahi yok.

19 Eylül 2021 tarihli yazı: [Diyanet artık medya patronu lakin harcadığı kamu kaynağı - Ceren Sözeri - Evrensel](#)

İletişim fakültesi mezunusunuz fakat iş bulamıyor musunuz? İşte size fırsat! KPSS'den en az 60 puanınız varsa (spiker olmak isteyenler için ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı onaylı en az 80 saatlik sunuculuk/spikerlik kursu aldığını gösterir belgeye ihtiyaç var) en yakındaki müftülüğe başvurup Diyanet TV'nin sınavına girebilirsiniz. KPSS'yi görünce kamuya kapağı atarım, en azından güvende olurum diye düşünmeyin, çünkü işvereniniz Vakıf Medya Sanat Radyo ve Televizyon A.Ş.

Belki de hiç izlememişsinizdir. Yayın politikası ya da yöneticileri hakkında bilgi edinmek isterseniz öyle bir bilgi yok. Diyanet TV'nin bir künyesi dahi yok. Türkiye Diyanet Vakfı'nın vakifmedya.com adresine girerseniz sorumlu müdürün Gökhan Karaarslan, izleyici temsilcisinin de Muhammet Hamdullah Keleş olduğunu görebilirsiniz ama ikisinin de medya geçmişlerine dair (hatta daha genel kariyerlerine dair) hiçbir bilgi yok. Ama RTÜK , 2018'de künyesi dahi olmayan bu kanala her mecrada lisans vermiş. Halk TV'ye kablolu TV lisansı vermiyor.

Şimdi biraz geriye gidelim: Diyanet İşleri Başkanlığı makamı 1924'te tahsis edildi ancak bu makam her dönem din-devlet ilişkileri ve laiklik tartışmalarının odağında oldu. 1965'te 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un ilk maddesinde görevleri "İslam dininin inançları, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek olarak belirlenmişti. 'Ahlak' konusu her ne kadar laiklik ekseninde tartışma yaratsa da din alanının kontrolü ve toplumdaki birleştirici gücünden yararlanmak önemli hedeflerden biriydi. Kuran kurslarının devlet tekeline alınması İslami cemaatler ve tarikatlar için (bilinenlerden örneğin Süleymancılar için) Diyanet'le uzun süren kavgalı bir sürecin başlangıcı oldu. Diğer taraftan Diyanet İşleri Başkanlığı kurslar dışında örgün eğitim alanından dışlandığı gibi TRT'deki dini programların (İnanç Dünyası, ramazan programlarını hatırlayanlar olacaktır) içeriğini dahi belirleyecek güce sahip değildi (1). 1971 sonrası Milli Selamet Partisi etkisi, ardından 1980 darbesi Diyanet ile cemaatler arasındaki ilişkileri geliştirdi. 1982 Anayasası Türk-İslam tezi çerçevesinde Diyanet'in alanını genişletti; görevleri arasına milli dayanışma ve bütünlüğü sağlamayı da ekledi.

Yeni Asya Grubu'ndan ayrılan Fethullah Gülen'in kariyerine Diyanet İşlerine bağlı bir imam olarak başladığını hatırlatalım. Gülen, cemaatini devletin açık ve örtük desteğiyle hızla genişletti. 1986'da Zaman gazetesini satın aldı.

1990'lar her ne kadar 28 Şubat'la sembolleşen "irtica tehlikesi" adı altında Müslümanlara uygulanan baskılar ve sonuçları ile anılıyor olsa da İslami sermayenin medyada özellikle de radyo ve televizyon yayıncılığında etki alanlarını genişlettiği zamanlardı. AKP'nin 2002'de

iktidara gelişinin ardından ise Diyanet'in rolü bir kez daha değişti. Misyonuna özellikle dış politikada Osmanlı mirasını canlandırma da eklendi ve artık siyasi tartışmaların merkezinde yer almaya, siyasette ve medyada görünür olmaya başladı(2).

Temmuz 2010'da 6002 sayılı Kanunla Diyanet'e "radyo ve televizyon kurumları ile diğer yayın kuruluşları vasıtasıyla toplumu din konusunda aydınlatma" görevi verildi. 2012'de TRT ile yapılan protokol sayesinde TRT Anadolu kanalında 12 saatlik yayın hakkına sahip oldu (3). Kamu yayıncılığı adı altında olsa da artık içeriğini kendisinin belirleyeceği bir alana hakimdi. Yetmedi, 2016'da bir torba yasayla vakıflara radyo ve televizyon kurma hakkı tanındı. Siyasi partilerin, derneklerin, sendikaların, belediyelerin ve hatta eğitim amaçlı üniversitelerin radyo ve televizyon kurmaları halen yasak. Bu imtiyazın hemen ardından 2018'de Türkiye Diyanet Vakfı'na bağlı olarak Vakıf Medya Sanat Radyo Televizyon A.Ş kuruldu. Ve Diyanet TV kablo ve uydu lisansı alarak yayıncılığa başladı. Bugün Diyanet'in ayrıca üç radyo kanalı (Diyanet Radyo, Diyanet Kuran Radyo, Diyanet Risale Radyo) kanalı var. 2016 yılında Milli Eğitim Bakanlığı ile imzalanan "Eğitimde İşbirliği Protokolü" ile Diyanet'in tüm yayınları Eğitim Bilişim Ağı'na (EBA) dahil edildi (3). Dahası Diyanet TRT ile işbirliğini de kesmedi 7 Haziran 2021'de imzalanan bir protokolle TRT Diyanet Çocuk Kanalı kuruldu.

Sadede gelelim: Diyeceksiniz ki herkesin radyo, televizyon kurabildiği bir sistemde Diyanet neden kuramasın? Kursun elbette ama o zaman sendikalar, dernekler, üniversiteler neden kuramıyor? Diyanet'e madem özel televizyonculukta bir alan açıldı o zaman çocuk kanalını neden hala TRT üzerinden yapıyor?

ANKA'dan Sinan Tartanoğlu'nun Mayıs ayında yayımlanan haberine göre 275 bin TL sermayeyle kurulan Diyanet TV, sermaye artırımını yaptı. 22 Nisan 2021 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi kayıtlarına göre, Diyanet TV'nin yayıncı şirketi Vakıf Medya Sanat Radyo Televizyon Anonim Şirketi, sermayesini 25 milyon 275 bin TL'ye çıkardı. 25 milyon bir televizyon kanalı için çok büyük bir rakam olmayabilir ama kimin cebinden çıktığına göre de değişir. Cumhuriyet'ten Mustafa Çakır'ın haberine göre Ekim ayında Meclis'e sunulacak teklifte, bu yıl 12.9 milyar TL bütçeye sahip olan Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bütçesi 2022'de 3.2 milyarlık artışla 2022'de 16.1 milyar TL olacak. Diyanet'in bütçesi İçişleri ve Dışişleri gibi kritik bakanlıklardan ve tüm kamu kurumlarından fazla.

İşin özü, vakıf bünyesinde bir anonim şirket kurmuş olsa da Diyanet TV'nin parası bizim cebimizden çıkıyor. Üstelik haber bülteni dahi içeren yayınlarında sorumlu kim (Ali Erbaş dışında) bilmiyoruz, kim denetliyor, nasıl denetliyor bilmiyoruz. Bize ve çocuklarımıza kamu kaynakları heba edilerek, iktidarın araçsallaştırdığı çerçevede ("sosyal konut projelerinde faiz caizdir" açıklaması örneğin) Suni İslam propagandası yapılıyor. Diyanet TV'nin yayın içerikleri için Burcu Karakaş'ın "Biz Her Şeyiz" Diyanet'in İşleri kitabını okumanızı öneririm.

Adorno "Hiçbir düşünce iletişimin dışında duramaz, onu yanlış yerde, yanlış bir uzlaşma içinde dile getirmek, doğruluğunu yok etmek olur" der (4). Son dönemlerde provokatif çıkışlarıyla gündeme gelen Ali Erbaş'ın söylemleriyle uğraşmanın ötesinde Diyanet'in ekonomi-politiğine odaklanmakta yarar var. Kimsenin izlemediği "Aile Kanalı" Diyanet TV

üzerinden gelecek tek kazanç, belki başta söz edilen iş ilanı ve sonrasında tahmin edilen kaynak dağıtımından ibaret. Lakin o kaynağın nereden çıktığı “nadide bir çiçek gibi görünen” (Murat Sevinç’in isabetli başlığından alıntıdır) muhafazakâr seçmene de bu açıklıkla anlatılabilir. İster inanalım ister inanmayalım hiçbirimiz Ali Erbaş’ın “Daha bir aşk ve heyecan ile” başkanlık etmeye devam edeceği kurumun bizim kaynaklarımızla finanse edilmesine onay vermiş değiliz.

Notlar:

1- İsmail Kara, “Diyanet İşleri Başkanlığı: Devletle Müslümanlar Arasında Bir Kurum”, Modern Türkiye’de Siyasal Düşünce: İslamcılık içinde, Tanıl Bora ve Murat Gültekin editörlüğünde, İletişim Yayınları, 2005,

2- s.178 Ahmet Erdi Öztürk, “Turkey’s Diyanet under AKP rule: from protector to imposer of state ideology?”, Southeast European and Black Sea Studies, DOI:10.1080/14683857.2016.1233663

3-Burcu Karakaş “Biz Her Şeyiz” Diyanet’in İşleri, İletişim Yayınları, 2021, s.207

4- Theodor W. Adorno, Minima Moralia, Metis Yayınları, 1998, s.17